

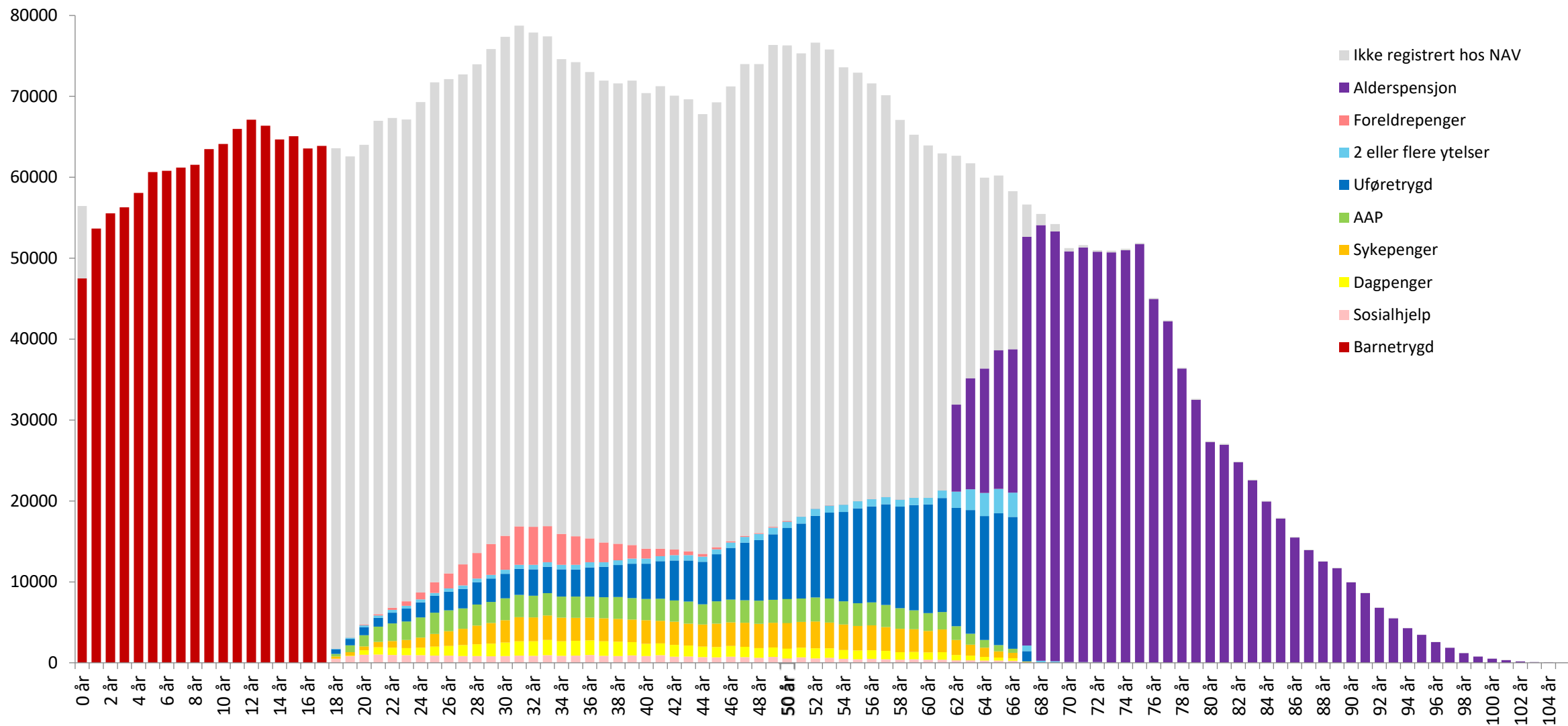
Velferdssamfunnet mot vippepunktet?

Ulf Andersen
Statistikksjef // NAV

Foto: Simon Studler

Vi har verdens beste velferdsstat!

På nyttårsaften var det 76 296
50-åringer i Norge.

Hvor mange har hatt en
livsoppholdsyttelse fra NAV i
løpet av voksenlivet?

90%

Norge har utviklet et velferds-samfunn over de siste 750 år...

I 1274 kom **Magnus Lagabøtes landslov** som skulle gjelde for hele Norge.

Her kommer legdsystemet hvor gårdene måtte etter tur **innlosjere de fattige** (straffen for ikke å ta sin del av ansvaret var «1 øre sølv til kongen»).

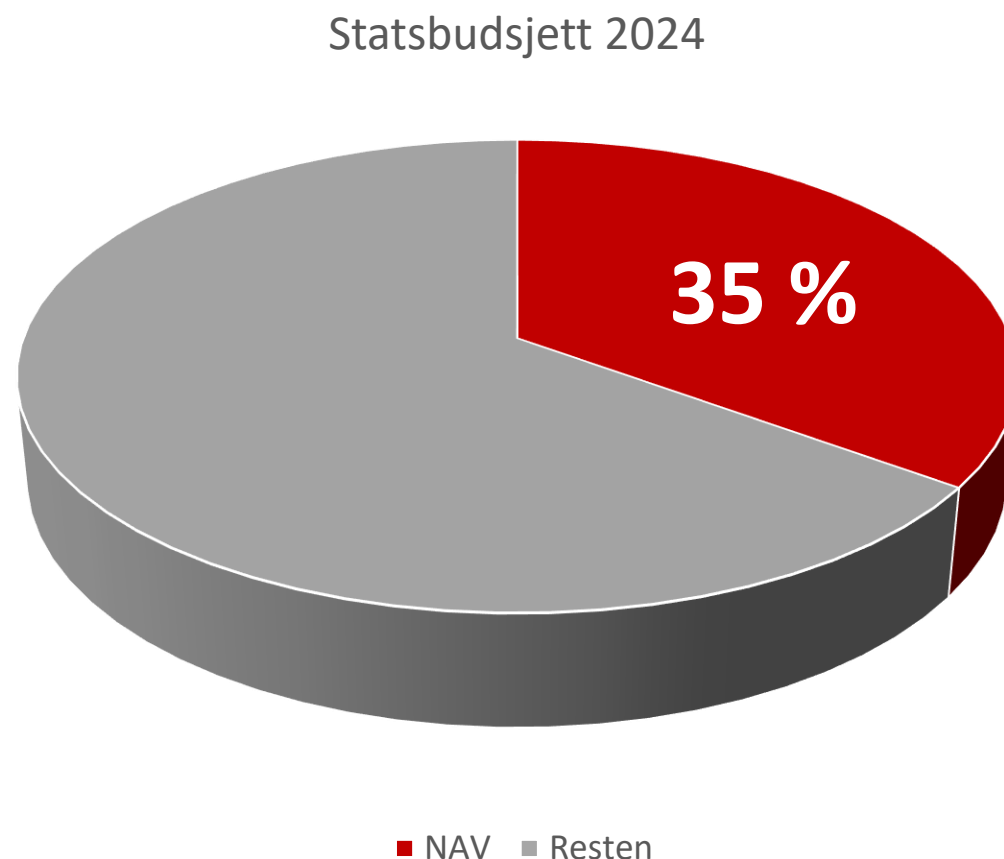
Og det var regler om at flytting må skje på dagtid, **man måtte sende bud på prest ved sykdom eller skade**, ikke forlate den fattige hjelpeløs osv...

Dermed fikk vi starten på et «velferdssamfunn». Et system for «å ta vare på» borgerne.

I statsbudsjettet for 2024 var det satt av totalt **650 milliarder kroner** til NAV

- Det utgjør **35%** av hele statsbudsjettet
- Av dette skal **624,1 milliarder** kroner utbetales til personer på ulike stønader, ytelser og pensjoner i 2024
- *Resten er til drift av NAV, ulike tilskudd, arbeidsmarkedstiltak, mm*

624,1 milliarder kroner tilsvarer...

1,7 milliarder *hver dag*

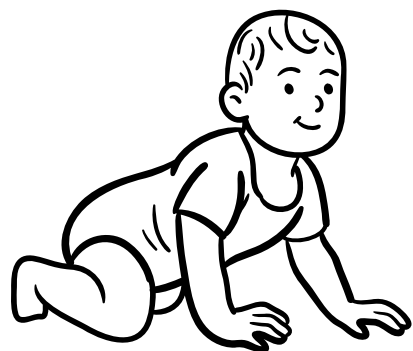
71 millioner *hver time*

1,2 millioner *hvert minutt*

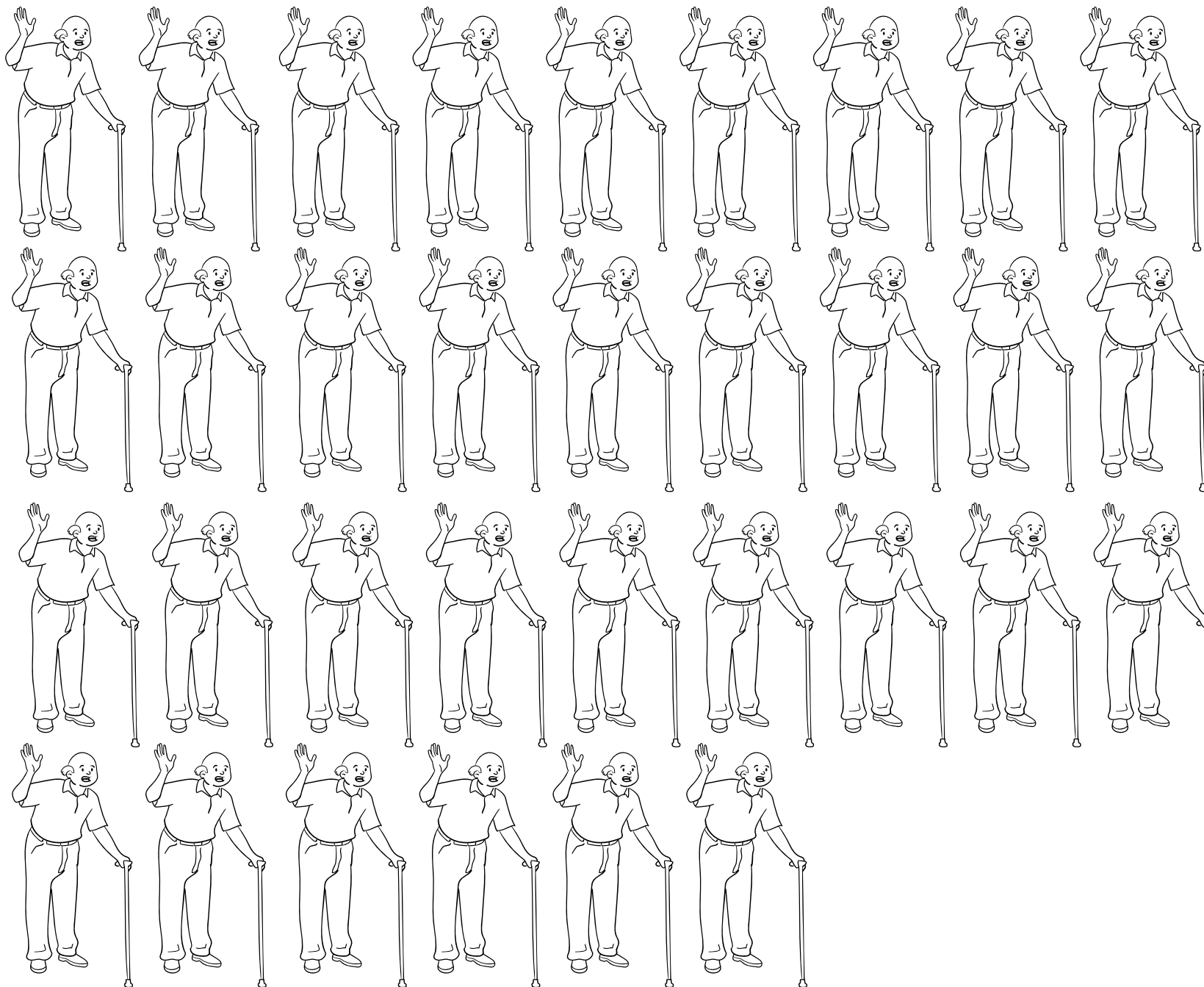
19 800 *hvert sekund*

Men nå står Norge
foran tidenes
samfunnsutfordring

For **hvert ekstra barn i barnehagealder** (1-5 år)
Norge får i 2050...

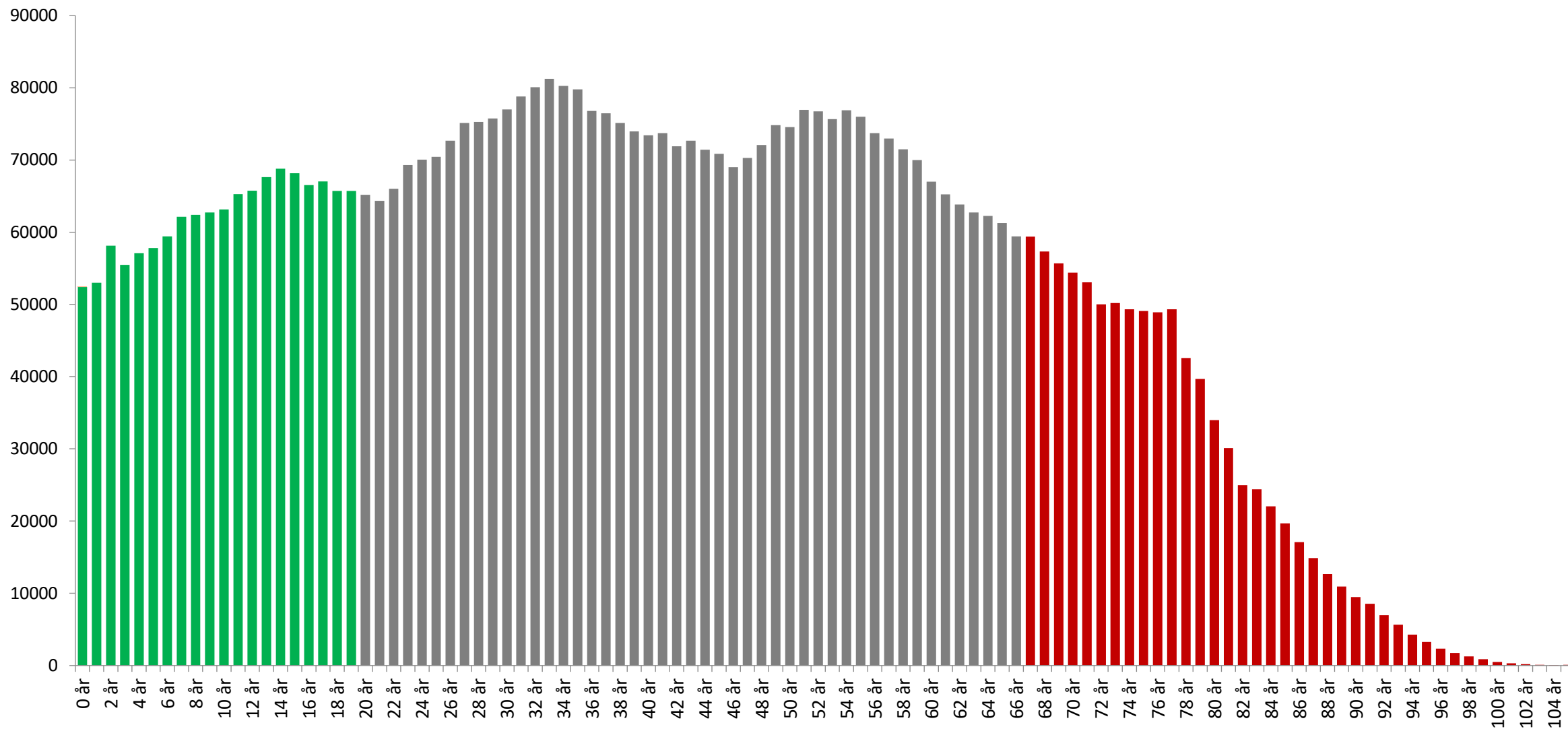

...får vi **33 seniorer**
som er 80 år og eldre

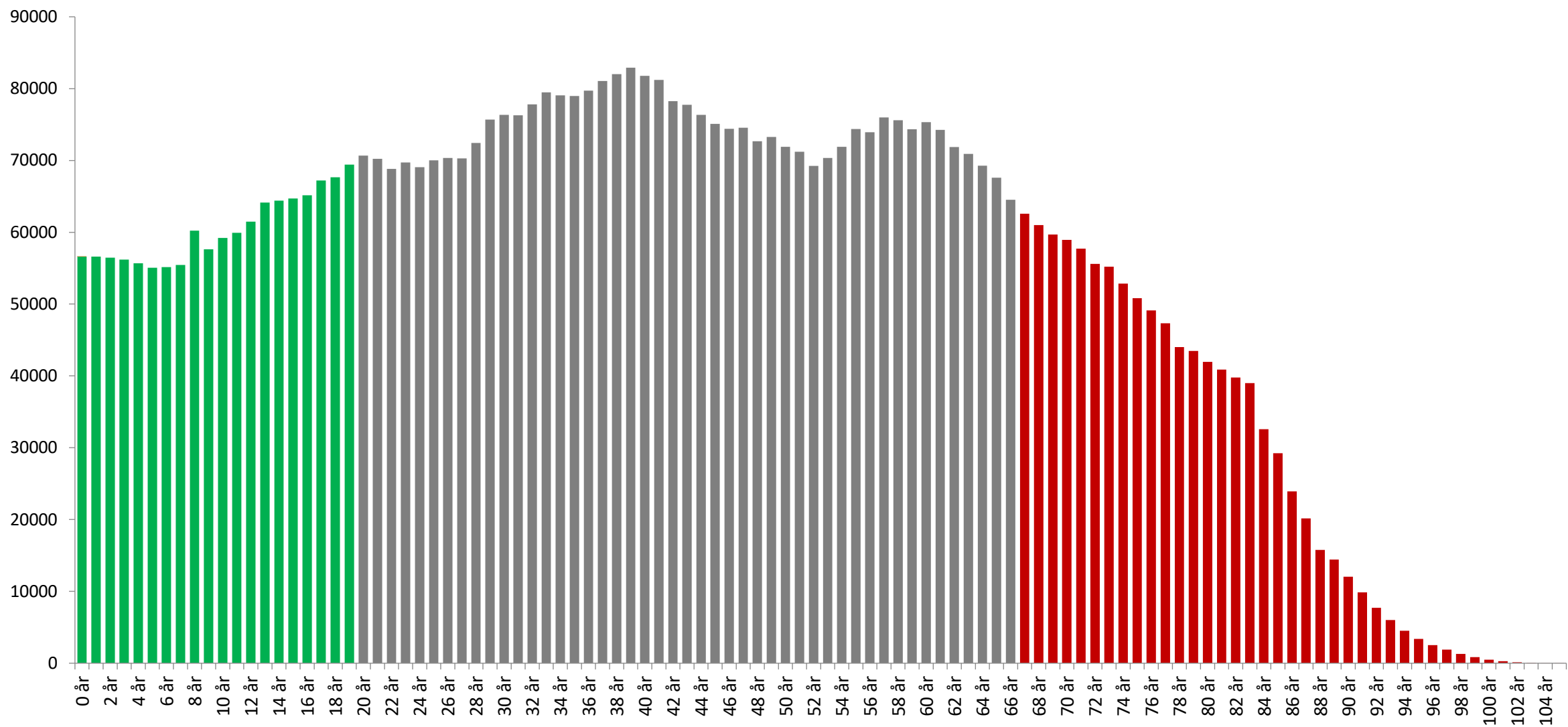
Befolkningen i Norge

2024

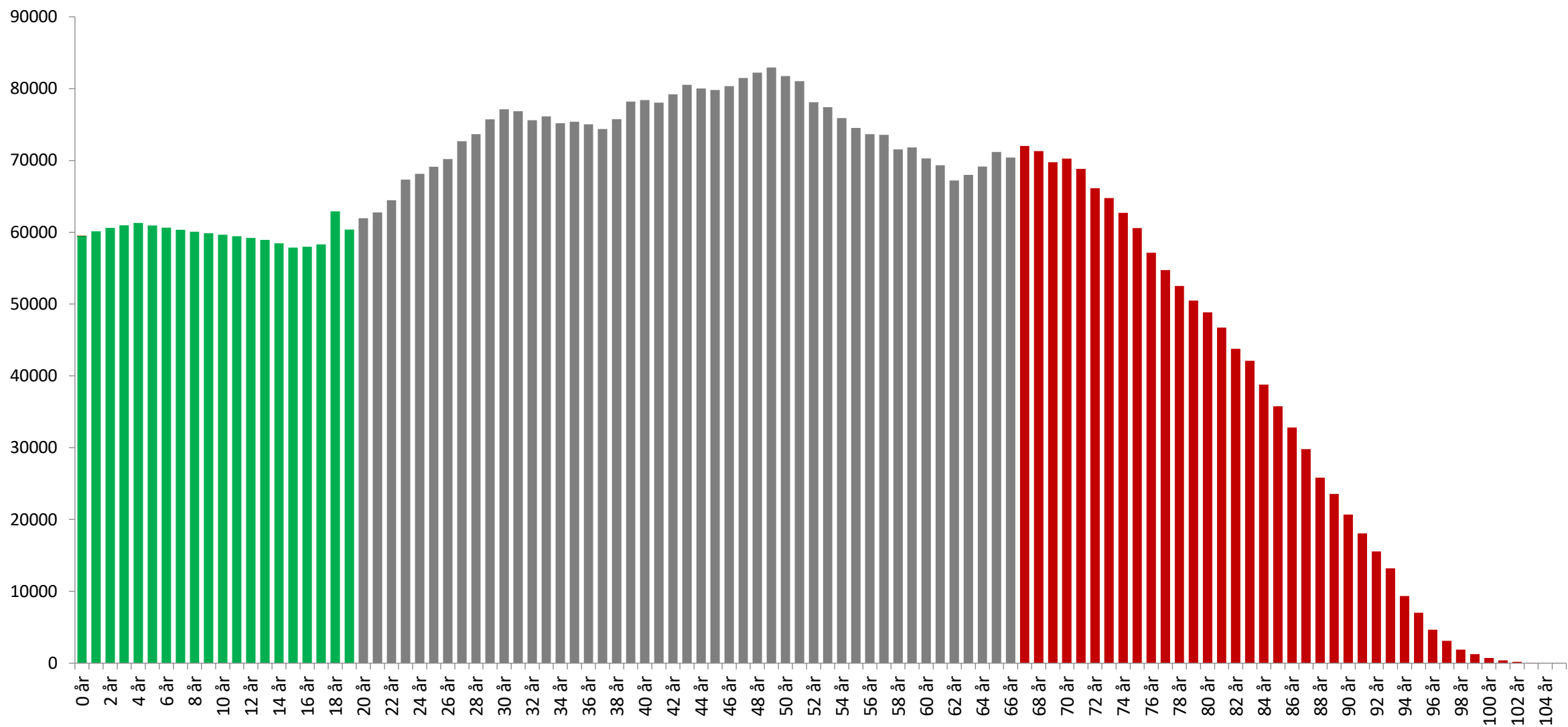
Befolkningen i Norge

2030

Befolkningen i Norge

2040

Befolkningen i Norge

Andel 20-66 år:

57%

(61% i 2024)

2050

Andel <20 år:

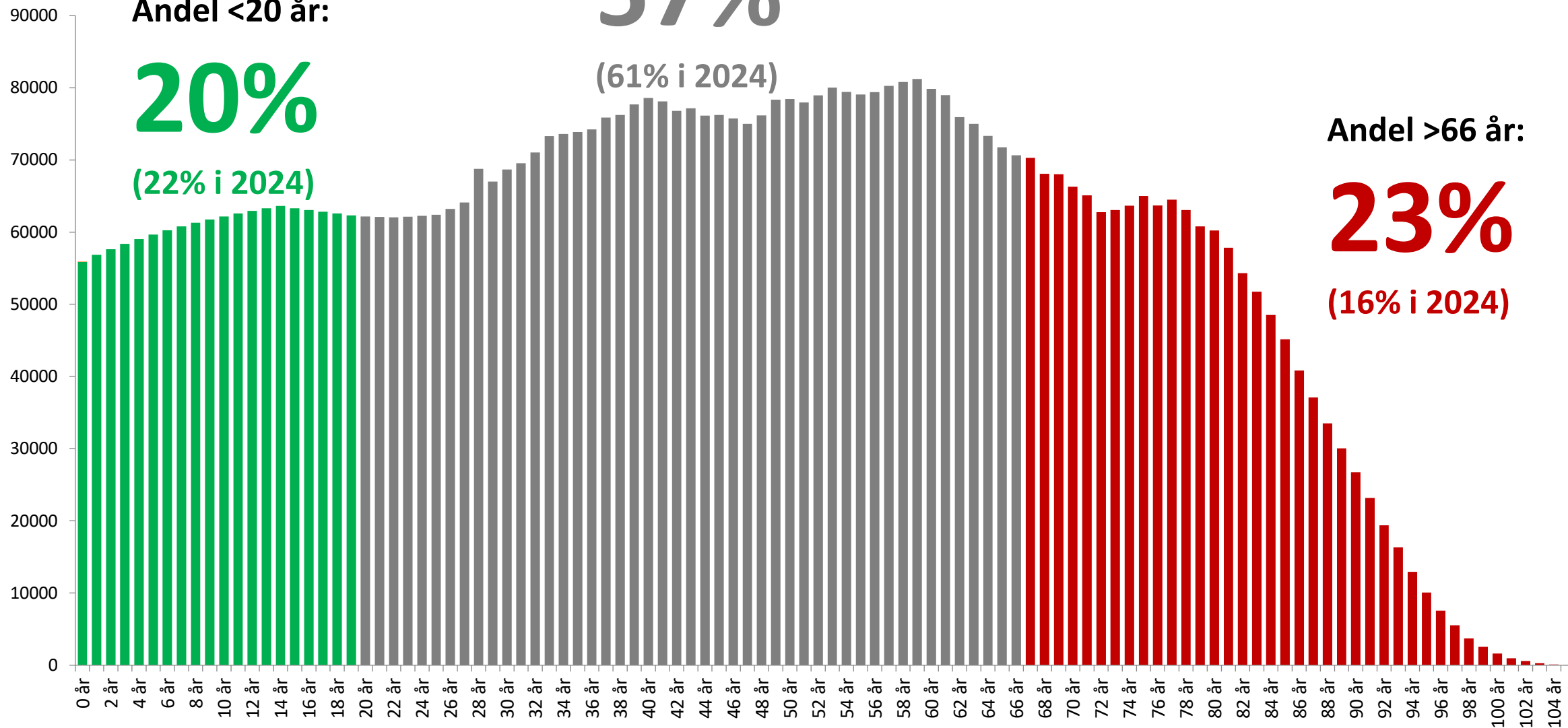
20%

(22% i 2024)

Andel >66 år:

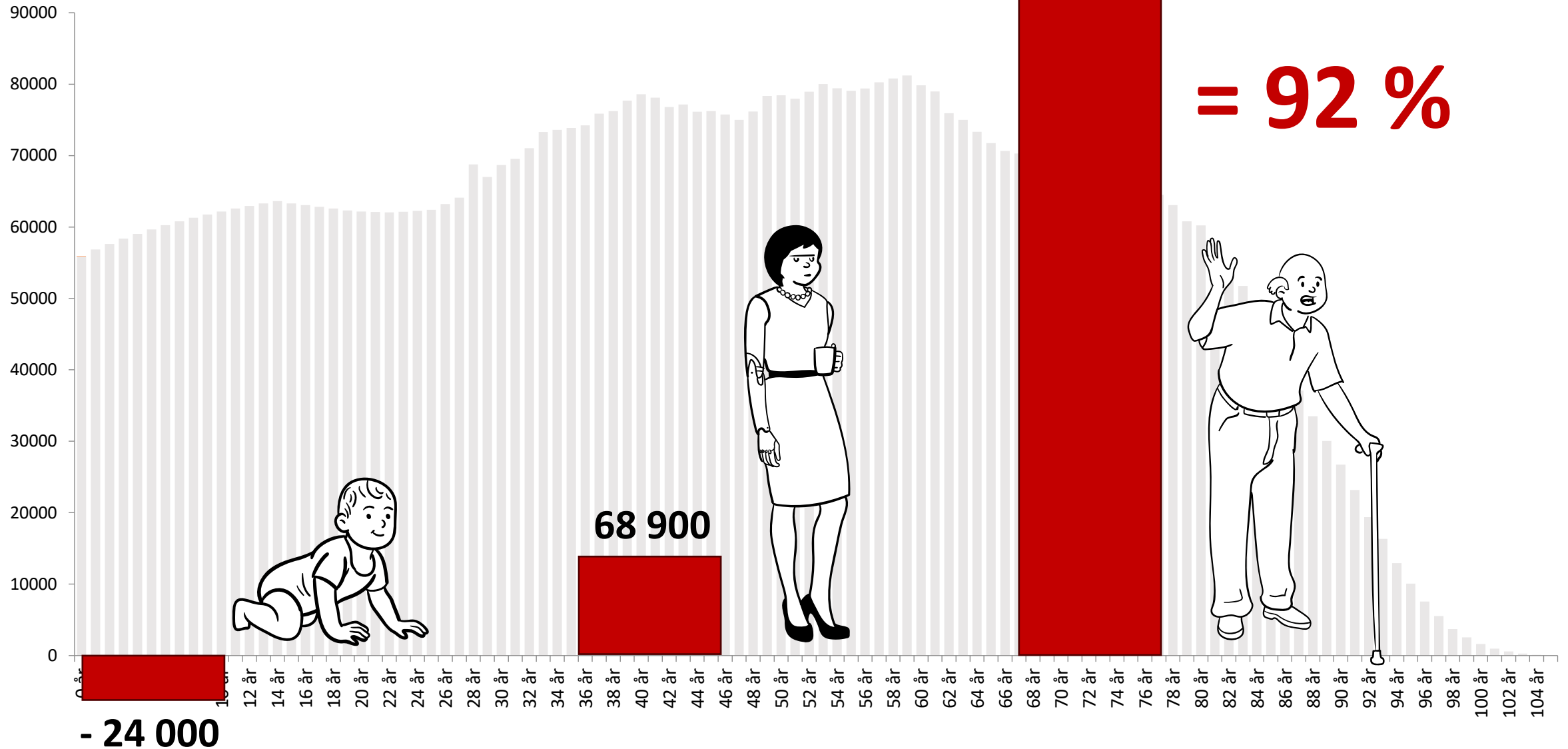
23%

(16% i 2024)

Befolkningen i Norge

2050

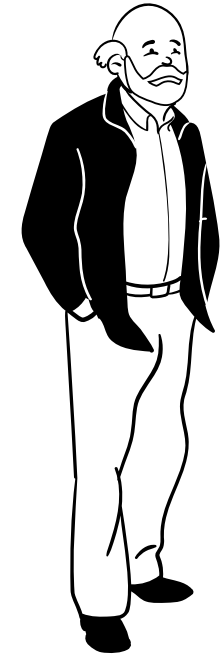

I dag:

3,7

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

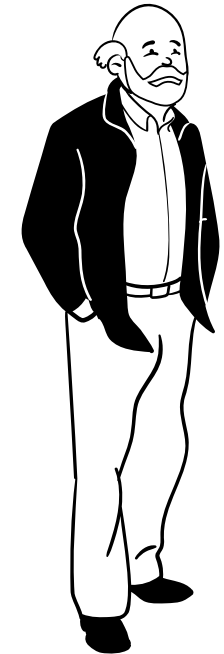

2050:

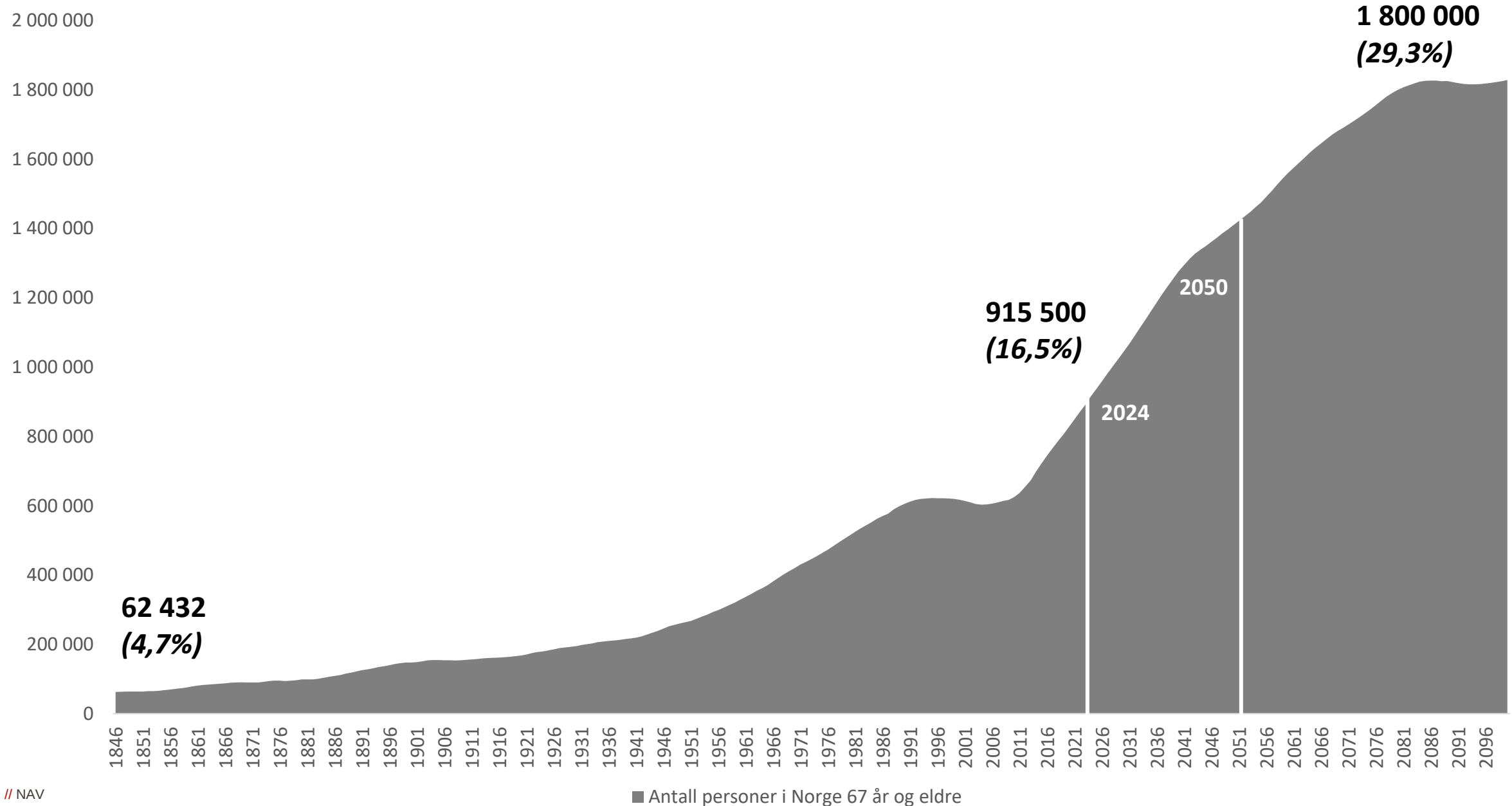

2,4

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

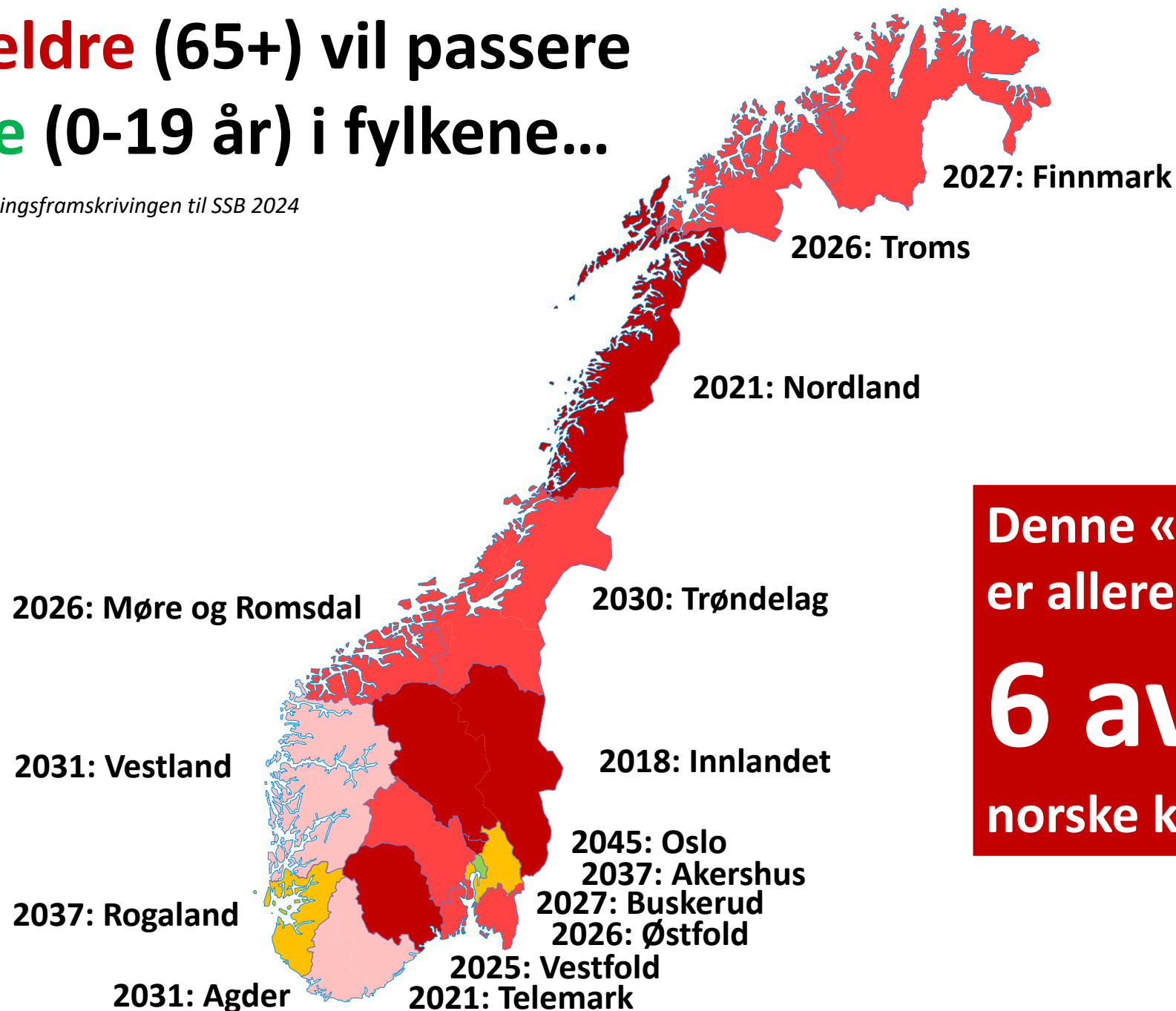
Og eldrebølgen har egentlig bare så vidt begynt...

Når antall **eldre** (65+) vil passere antall **yngre** (0-19 år) i fylkene...

Kilde: Hovedalternativet i befolkningsframskrivingen til SSB 2024

- Har allerede skjedd
- Skjer innen 2030
- Skjer innen 2035
- Skjer innen 2040
- Skjer innen 2045

Denne «milepælen»
er allerede passert i
6 av 10
norske kommuner!

Endringene i
befolkningen
fremover (aldringen)
gir et **massivt behov**
for flere sysselsatte i
helse- og
omsorgssektoren

Vil trenge 180.000 flere i helsevesenet

Framover vil Norge få flere eldre, færre unge og på kort sikt mer penger å rutte med. Men i helsevesenet tikker en stor mangel på arbeidskraft som politikerne ikke kan kjøpe seg ut av.

Fredag legger regjeringen frem Perspektivmeldingen. Den peker på viktige utfordringer for norsk økonomi og velferd de neste tiårene.

FOTO: JAVAD PARSA / NTB

[Karoline Johannessen Litland](#)
Journalist

[Anders Børringbo](#)
Journalist

Publisert 9. aug. kl. 11:45
Oppdatert 12. aug. kl. 15:42

I mange kommuner er det ikke bare aldringen som er problemet: de har også en sentraliseringsutfordring

SSB venter **nedgang** i den yrkesaktive delen av befolkningen i **1 av 2** kommuner frem mot 2035...

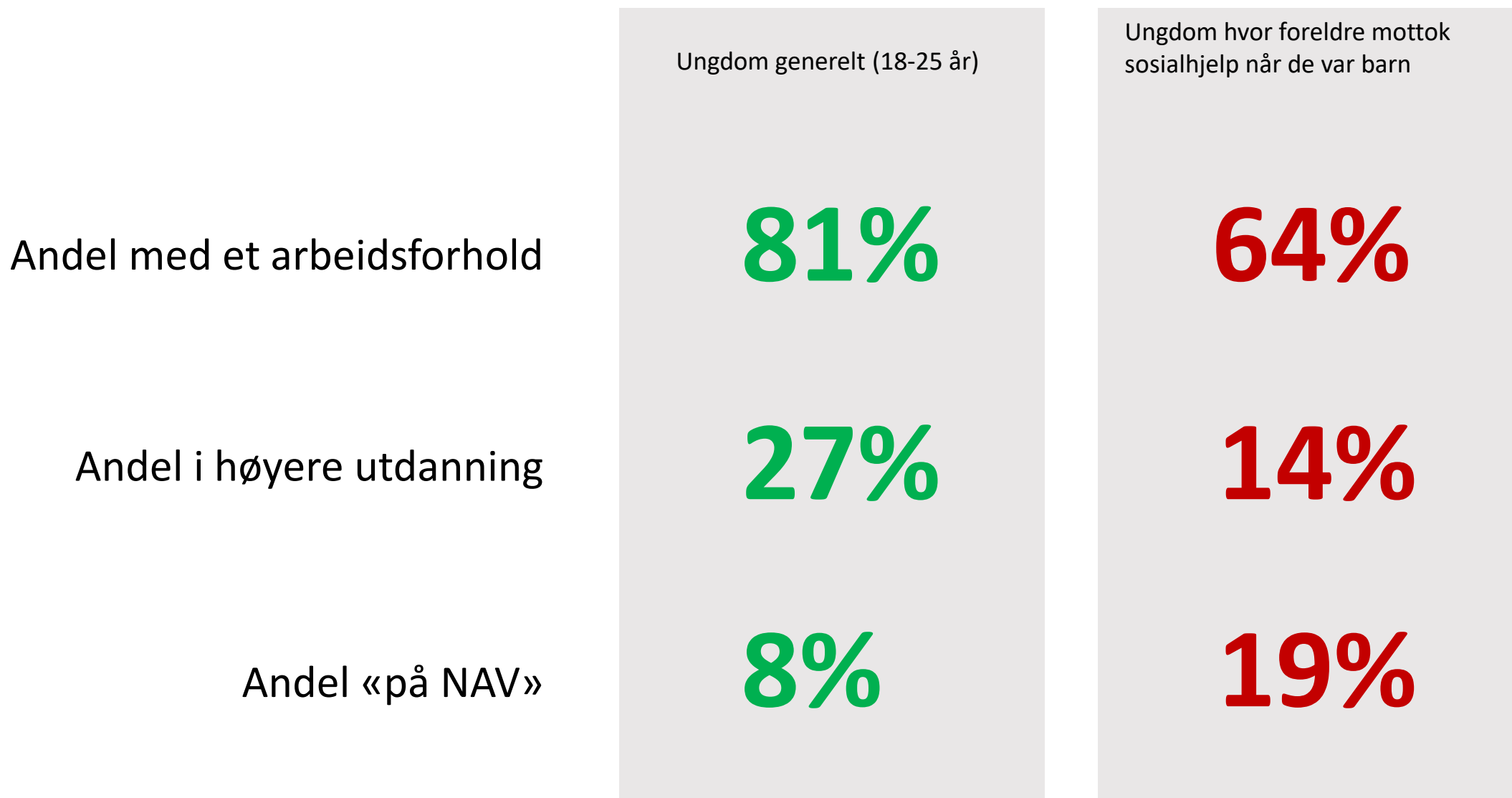

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

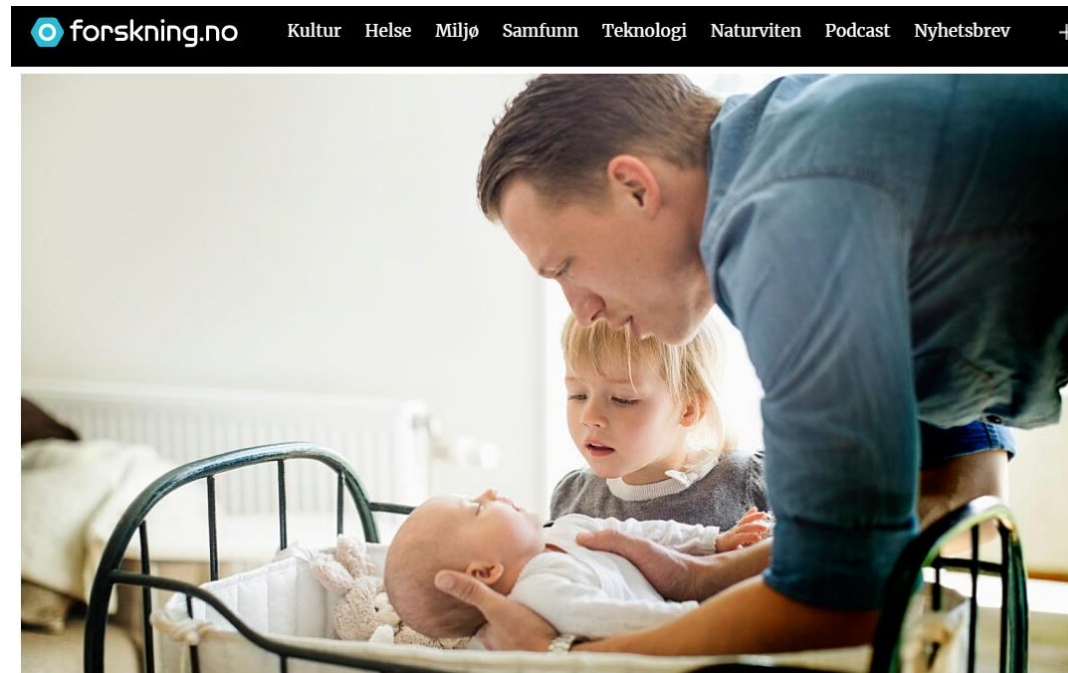
Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Omgivelsene man vokser opp i har nemlig noe å si...

Foreldrenes økonomi spiller en rolle, men det gjør også deres helse...

- 3% av unge voksne uten uføretrygdde foreldre er selv uføre, mens **9% av de som har uføre foreldre er selv ufør.**
- Desto yngre barna var da mor eller far ble uføretrygdet, **desto mer risiko for selv å bli uføre har de.**

Flere studier har vist at barn får høyere risiko for selv å bli uføretrygdet hvis foreldrene blir det i løpet av barndommen. Eldre søsken påvirkes mindre enn yngre. Barn med uføretrygdet far har dobbelt så høy risiko som andre for selv å bli uføretrygdet. (Foto: Maskot, NTB scanpix)

Barn arver risiko for uføretrygd av foreldrene

Sykdom alene kan ikke forklare at så mange blir uføretrygdet i Norge. Risikoen doubles hvis far er uføretrygdet.

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

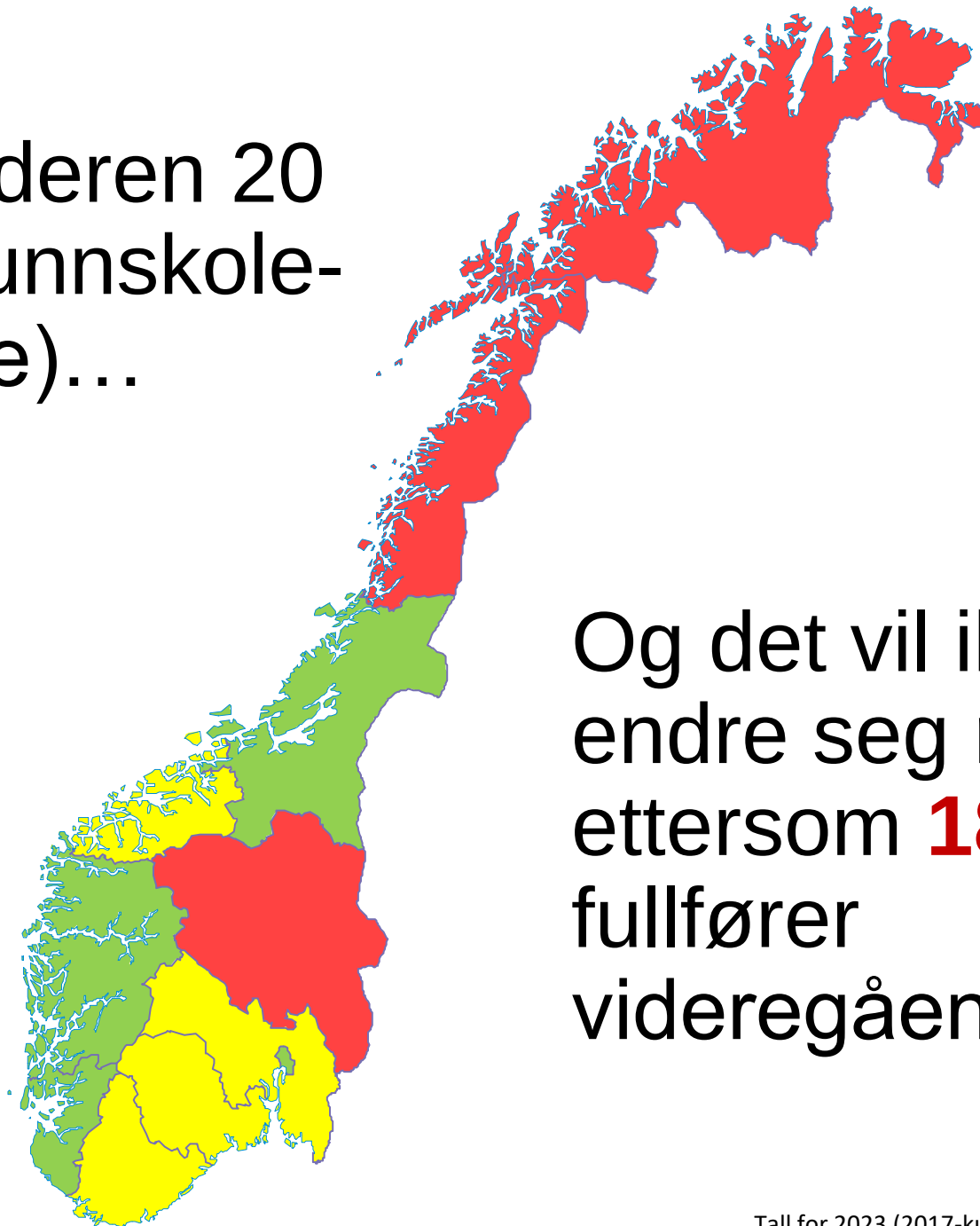
Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

880 000 personer i alderen 20 år og eldre har kun grunnskole-utdanning (eller mindre)...

➔ **21%**

Grunnskole som høyeste fullførte utdanning i befolkningen (over 16 år):

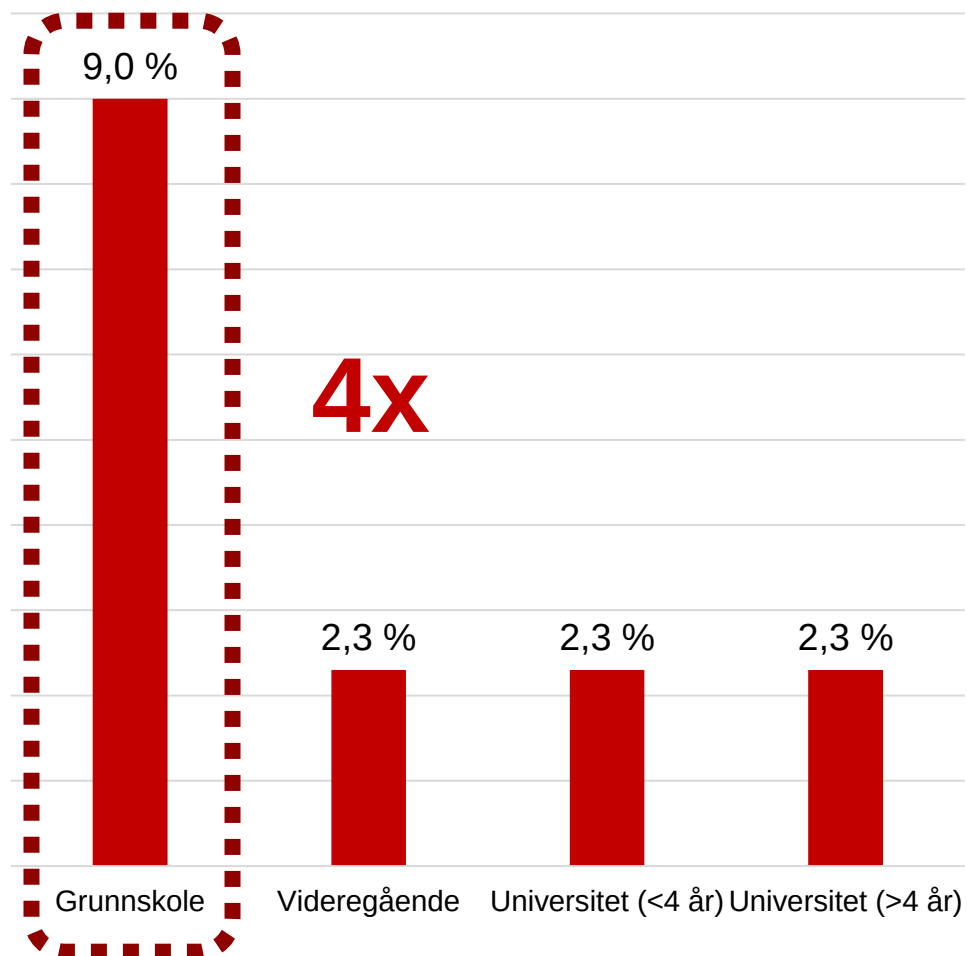
- Under 24%
- 24% – 27%
- Over 27%

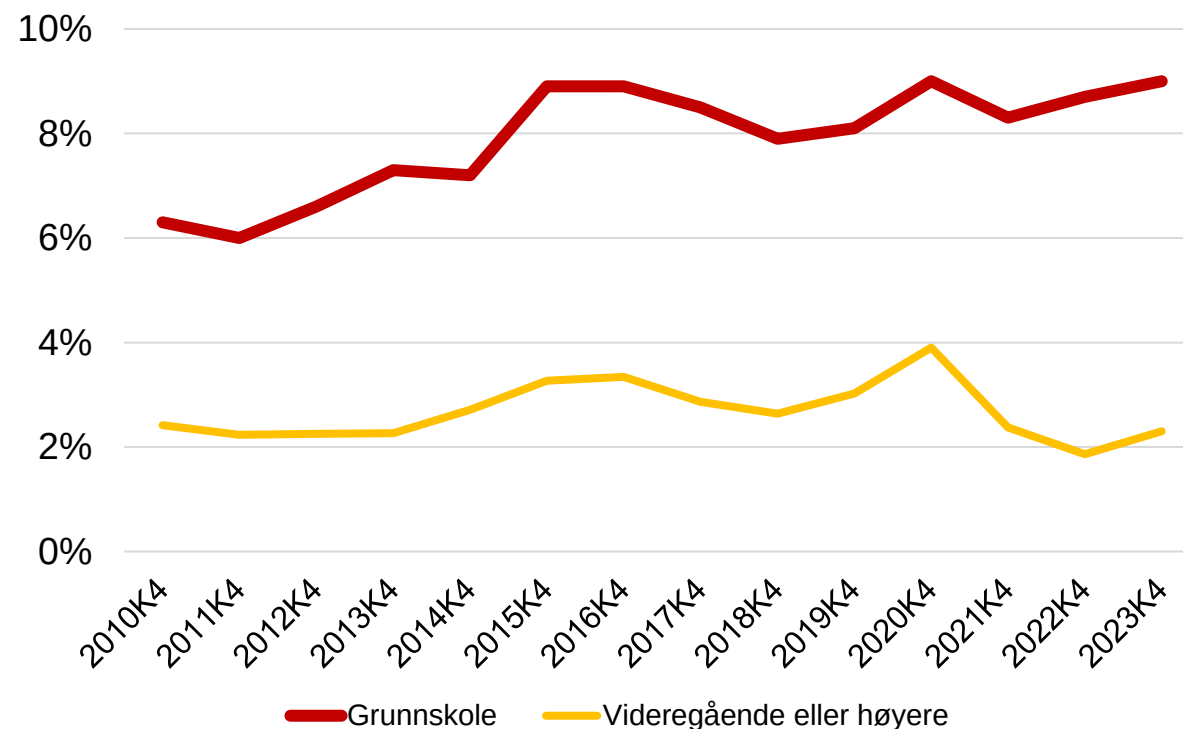
Og det vil ikke endre seg raskt, ettersom **18%** ikke fullfører videregående...

Nesten 1 av 5 fullfører ikke videregående skole, og konsekvensene av det blir stadig større

Andel helt ledige

Og forskjellen øker...

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

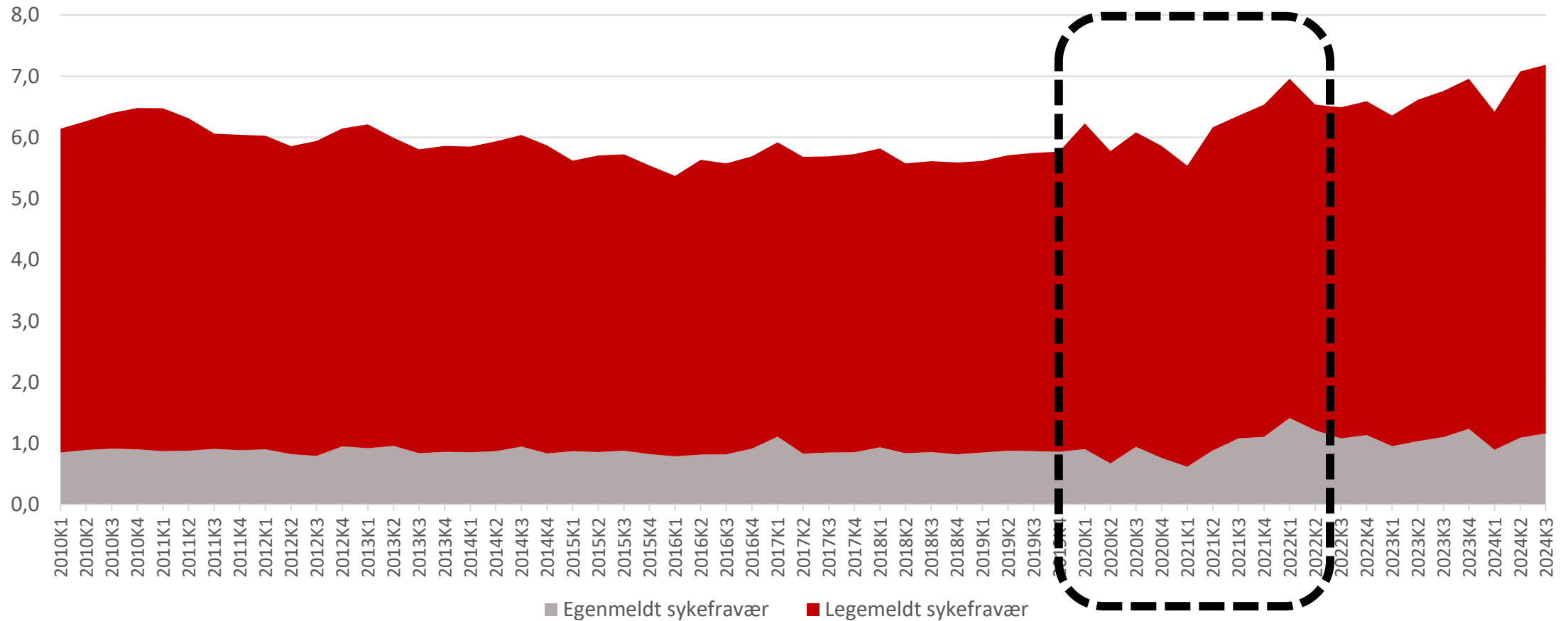

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Det sesongjusterte sykefraværet i Norge

For vi snakker ikke om “småtteri”. Gjett hvor mange dagsverk som gikk tapt til sykefravær i Norge i 2023?

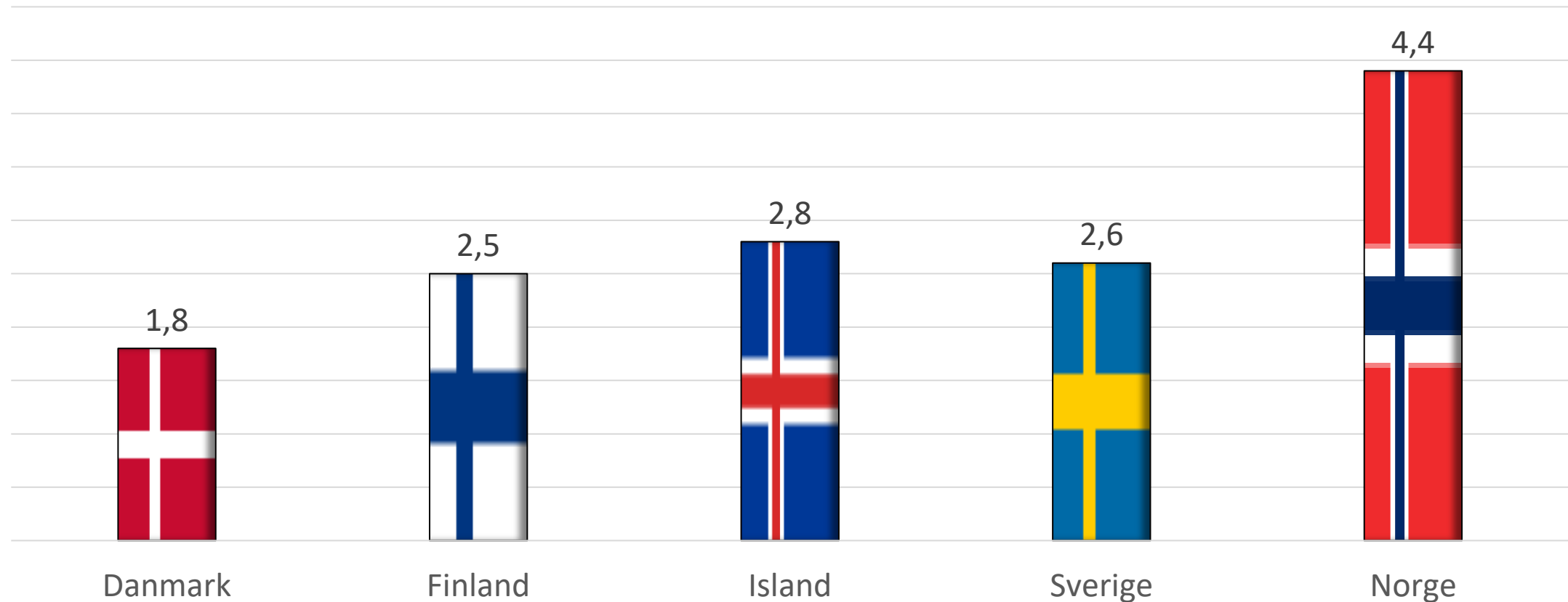
40 millioner dagsverk

Det tilsvarer **160 000 årsverk**

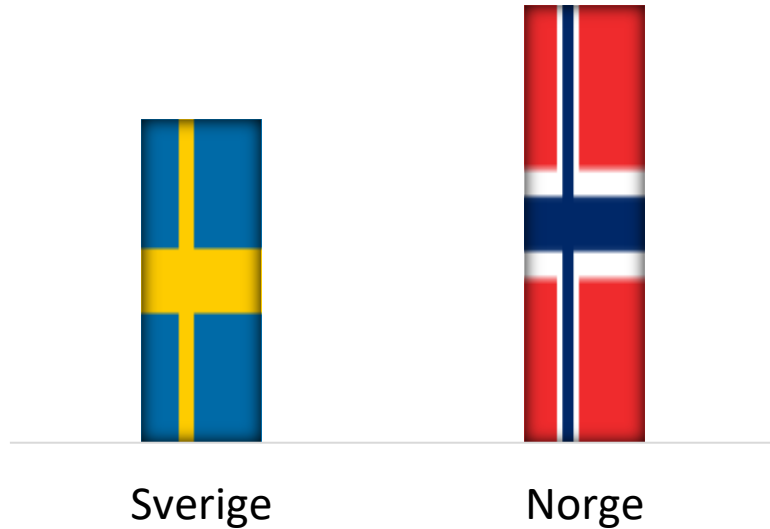

Ingen har mer fravær pga sykdom enn Norge...

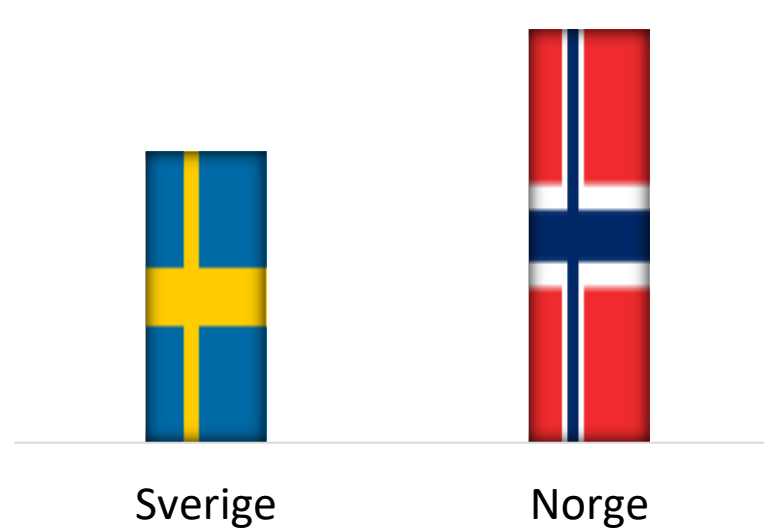
Sysselsatte midlertidig fraværende i hele referanseuka på grunn av sykdom
i prosent av sysselsatte i alt. Personer 20-64 år. LFS/AKU. 2023

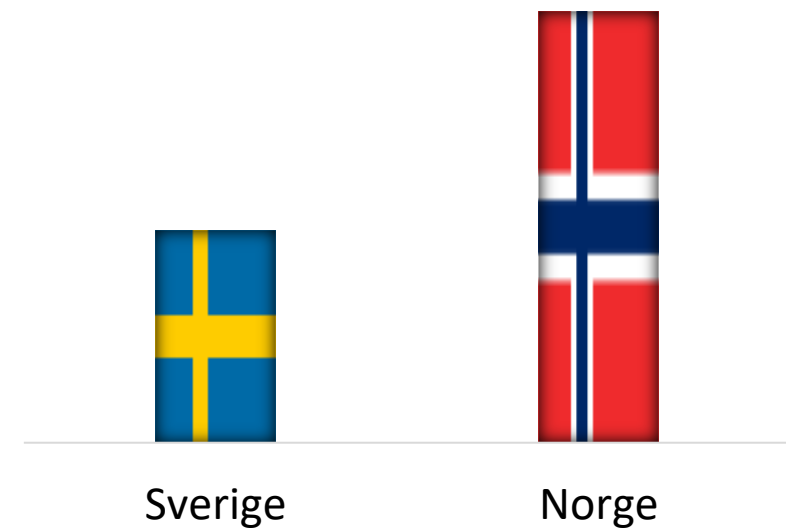
Nøyaktig det samme bildet ser vi i norske selskaper som har ansatte i både Norge og Sverige...

Kilde: Intern statistikk fra Vy (mars 2024)

Kilde: Intern statistikk fra Storebrand (2024)

Kilde: Intern statistikk fra Posten Bring (2024)

Aftenposten Bli abonnent

Kronikk | Sykefravær

Jeg opplever at pasienter «bestiller» sykmeldinger. Systemet blir utnyttet.

Maria Due

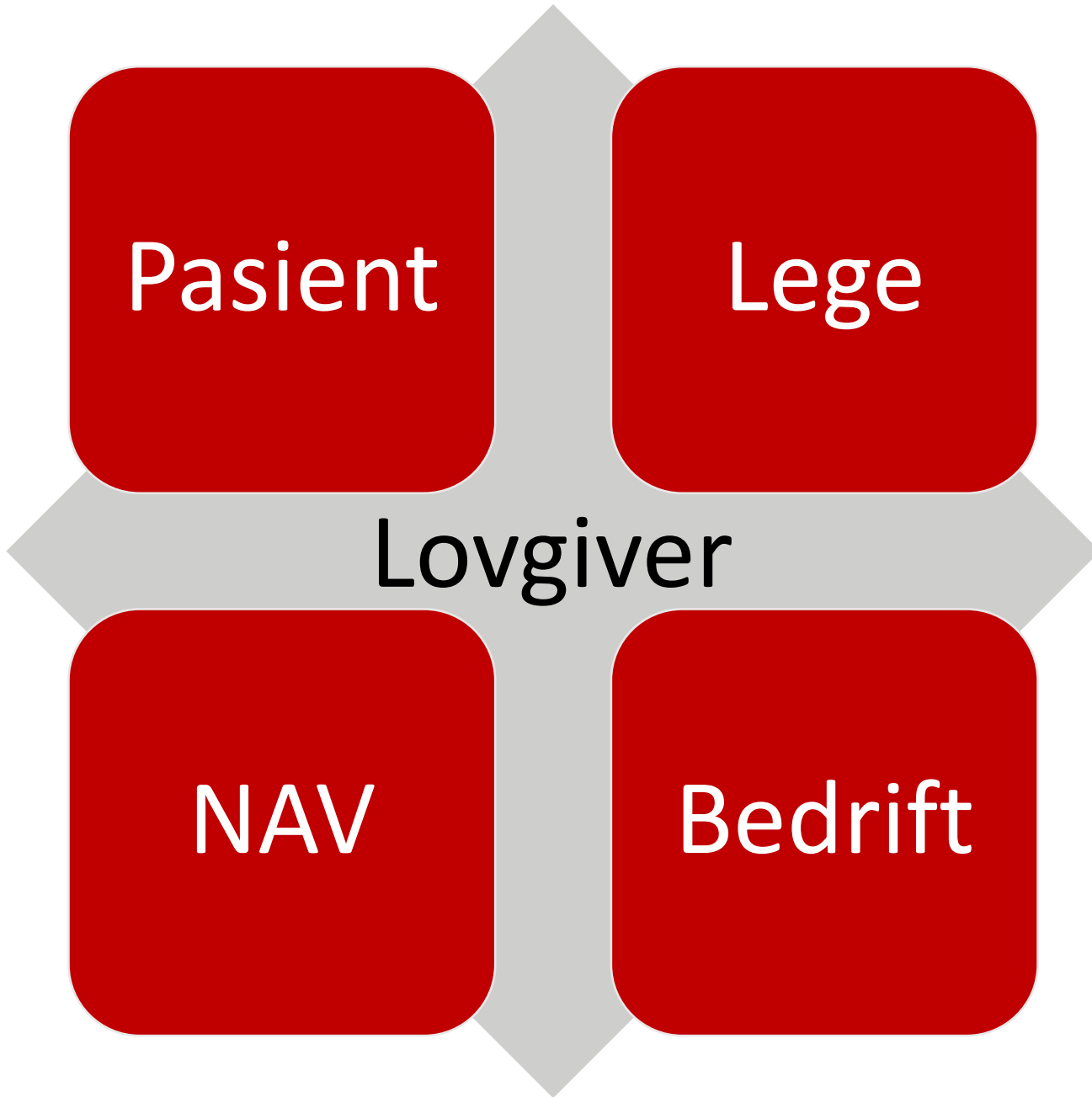
Helge blant annet tall fra Eurostat (2018) er det delning for å si at Norge har verdens høyeste sykefravær. Foto: Gørn

Sluttevaluering av Hedmarksmodellen
– NAVs håndtering av aktivitetskravet ved uke 8 i en sykmelding

Rapport 2016 - 12

PROBA
veiforvaltningsanalyse

Aftenposten Bli abonnent

Fastleger tjener på å gi 100 prosent sykmelding. Hva kan gjøres?

Anders Danielsen Lie
Lege

▶ Lytt til artikkelen • 3 min

Fastlegens rolle i sykmeldingsarbeidet er litt overvurdert. Dette tror jeg mange leger vil reagere på å høre, skriver Anders Danielsen Lie. Foto: Pål Rønning. NTB

NRK Logg på

Sorlandet • Tips • TV-sendinger • Video • Send oss bilder

Halverte sykefraværet med ny turnus – det merker Kari Marie (90)

Sykehjemmet droppet vanlig turnus og spurte i stedet hvordan de ansatte egentlig vil jobbe. Og sykefraværet har bare gått én vei: Nedover.

Erik Damsgaard
Journalist

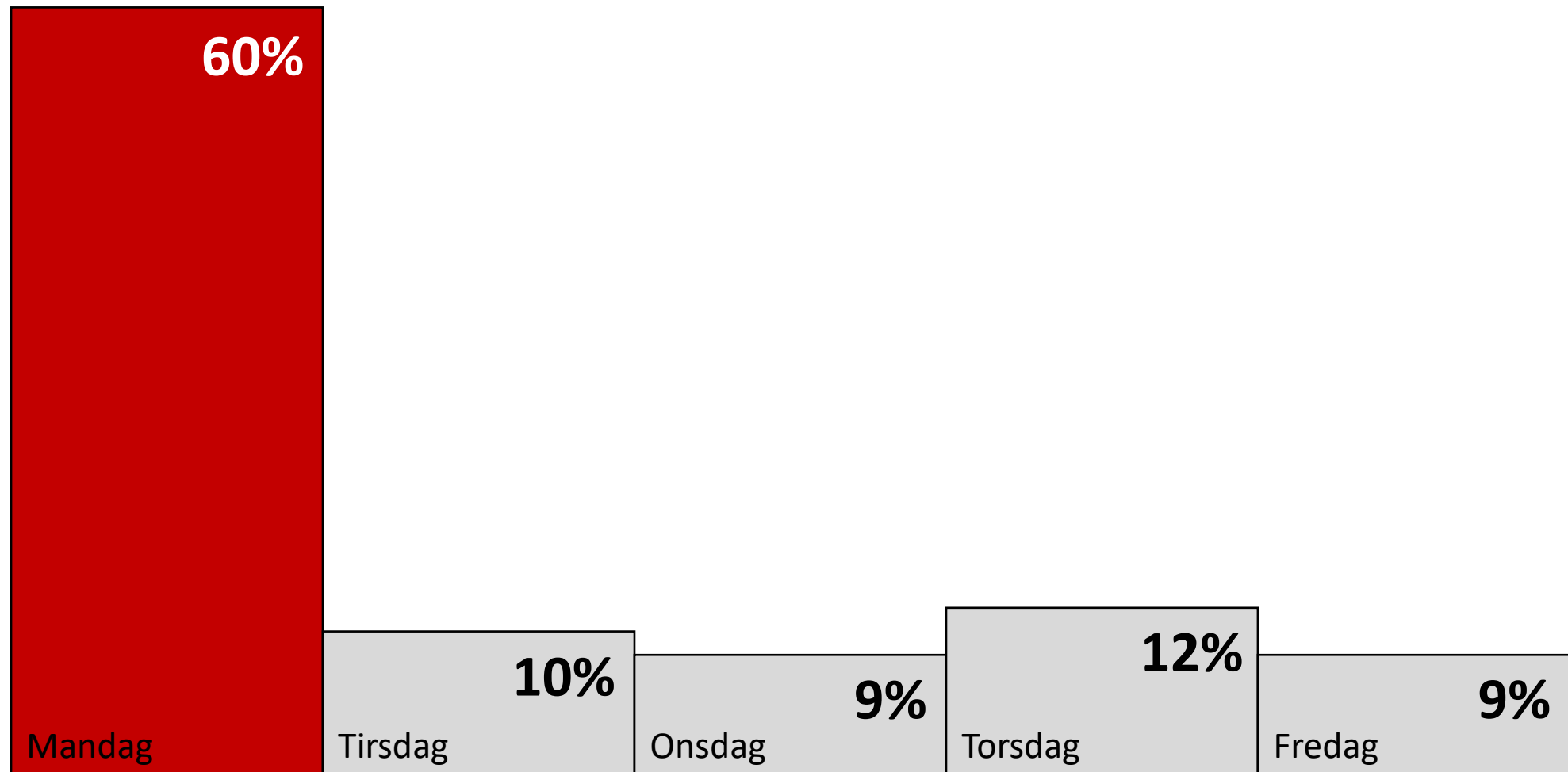
Per-Kåre Sandbakk
Journalist

Vi rapporterer fra Birkenes

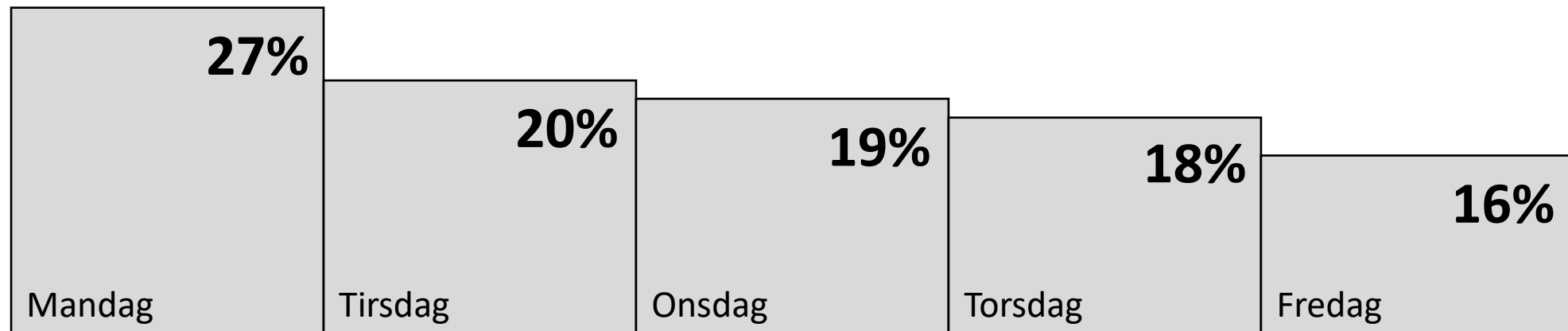
Publisert 2. jan. kl. 14:12
Oppdatert 2. jan. kl. 14:29

VELGER SELV: – Jeg kan jobbe opptil 54-timers uke. Da kan jeg senke skuldrene og ta mer fri innimellom, sier hjelpepleier Anita Svaland – her på besøk hos Kari Marie Nordahl (90). Over 100 kommuner tester for tiden ut nye arbeidsplaner i pleie og omsorg.

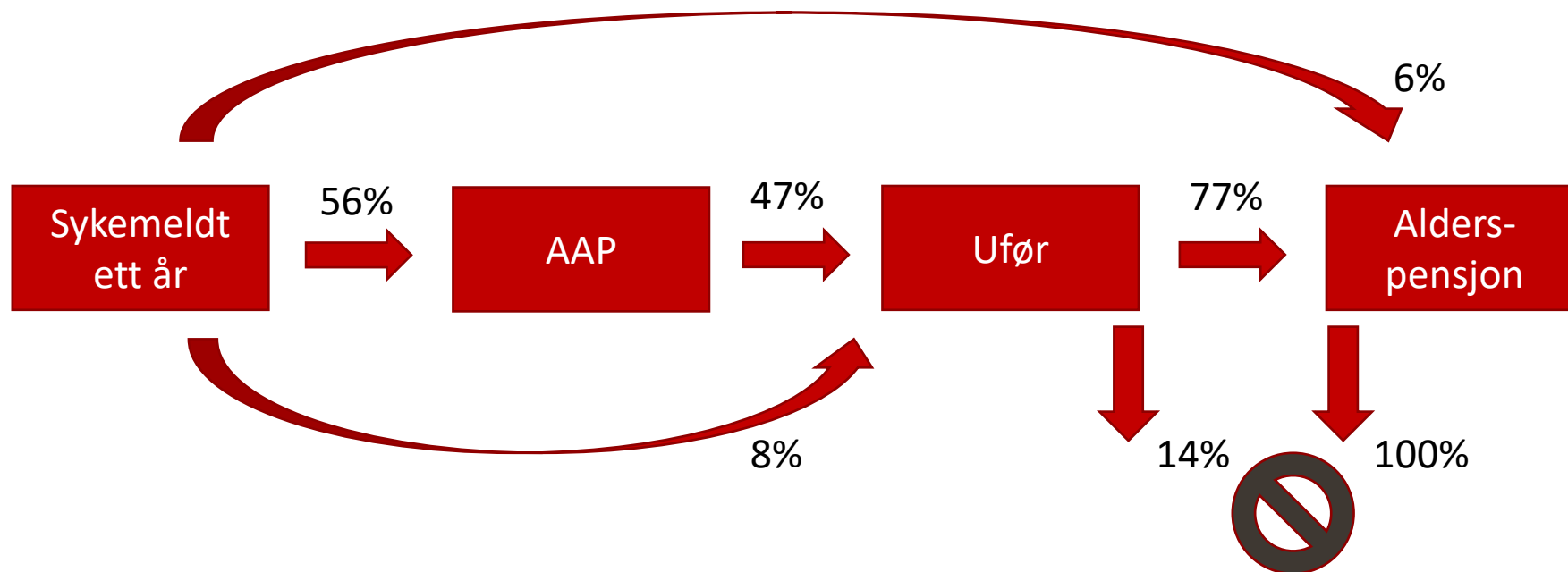
AVTITTEL: PER-KÅRE SANDBAKK / NRK

**Norge hadde spart 865 000
dagsverk, eller 3 500 årsverk...**

Det høye norske sykefraværet er bekymringsfullt fordi vi vet at lange sykefravær kan lede til uføretrygd...

370 000 uføretrygdde i Norge

...og gir en
svært krevende
situasjon på
mange
arbeidsplasser

Nadia må takle sykehuskrisen hver dag: – Har ni hull i vaktplanen på et døgn

Sykehusene i nord sliter med bemanningskrise, høyt sykefravær og for mange innlagte pasienter.

Susanne Skjåstad Lysvold
Journalist

Helge Lyngmoe
Journalist

Marius Eriksen Guttormsen
Journalist

Vi rapporterer fra Stokmarknes

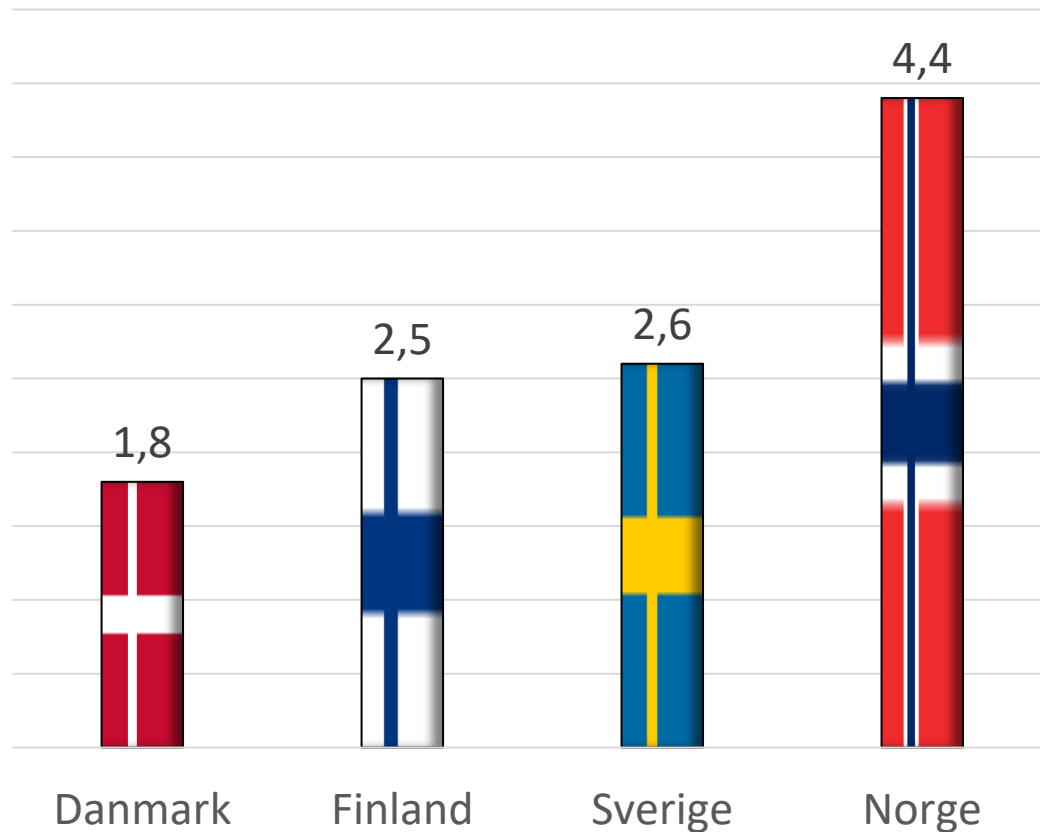
Publisert 24. jan. kl. 06:13
Oppdatert 24. jan. kl. 10:27

BEKYMRET: – Det er utfordrende å få folk til ta ekstravakter. De er slitne og vi har et ansvar for å ta vare på de ansatte vi har. Da må starte å ringe folk, de som har sluttet, sykepleierstudenter og andre som kan ta ei vakt, forteller enhetsleder Nadia Sørensen ved Nordlandssykehuset i Vesterålen.

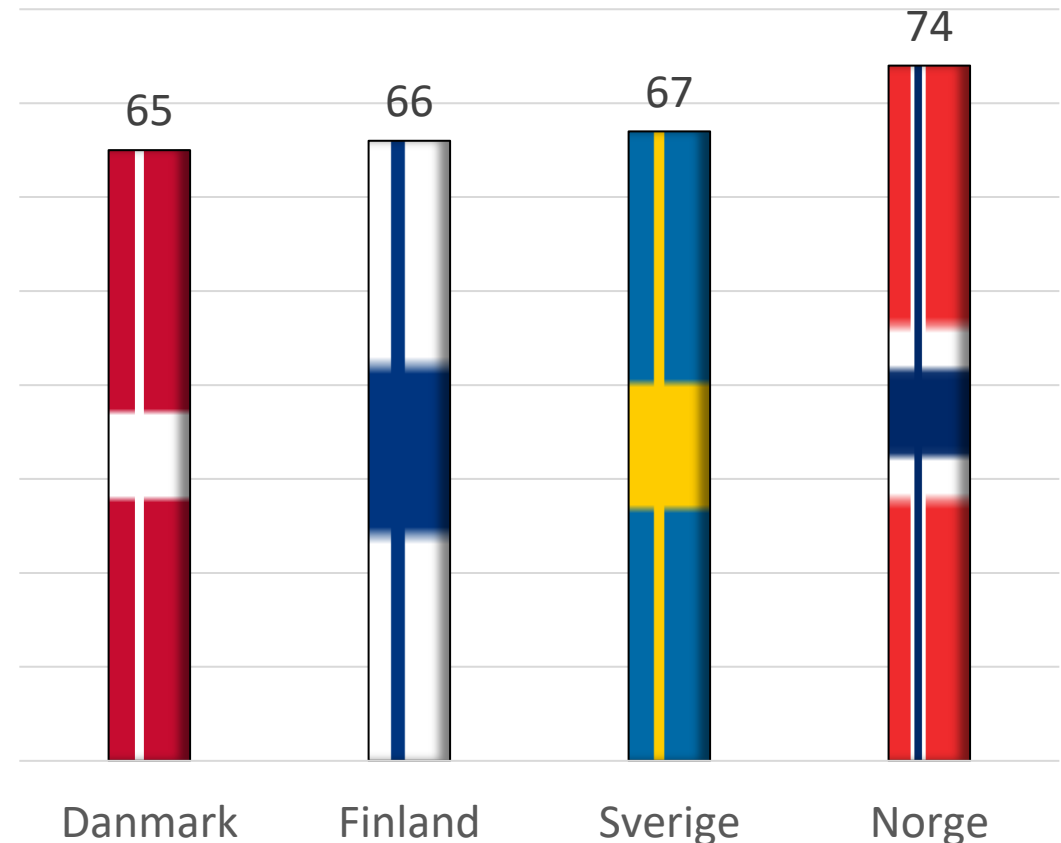
FOTO: HELGE LYNGMOE / NRK

For øvrig: gjett hvilken befolkning som selv mener de har best helse?

Sysselsatte midlertidig fraværende i hele referanseuka på grunn av sykdom i prosent av sysselsatte i alt.
Personer 20-64 år. LFS/AKU. 2023

Andel av den voksne befolkningen som sier de har god eller svært god helse. LFS/AKU. 2023

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

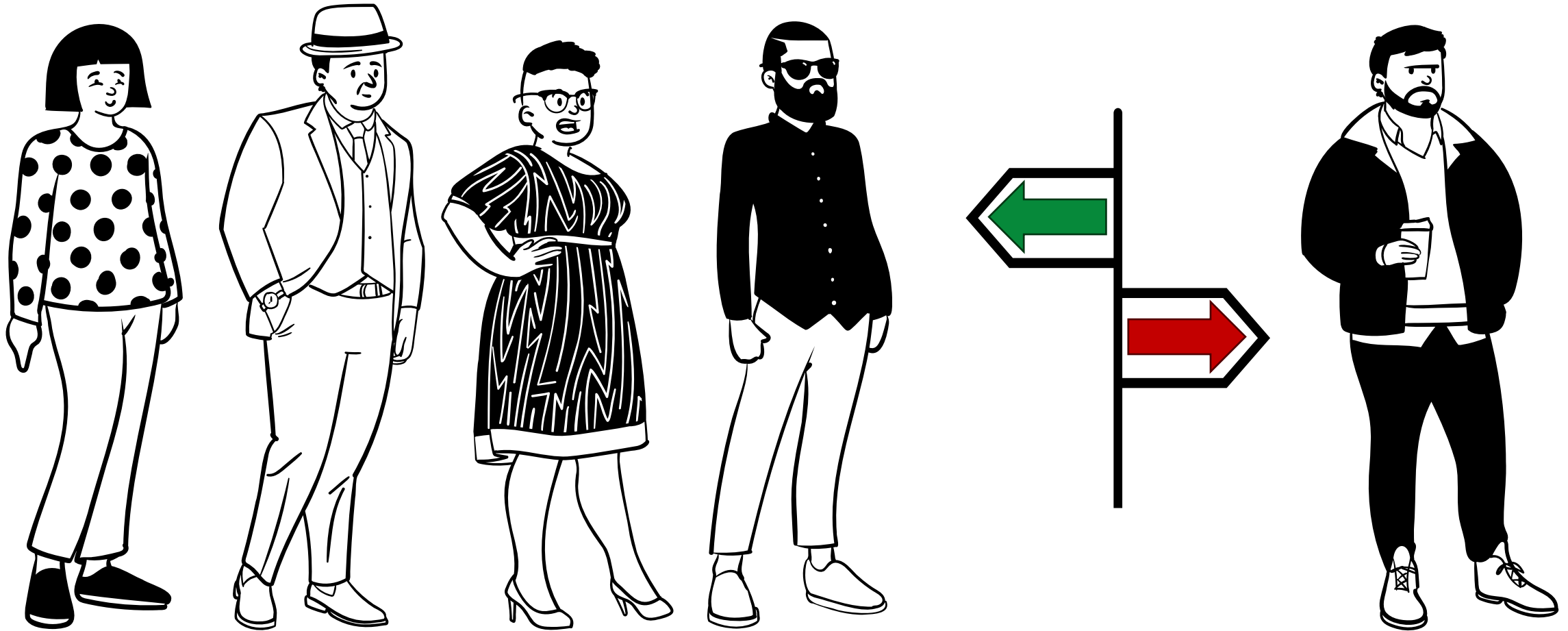

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

1 av 5 i yrkesaktiv alder står på utsiden av arbeidslivet vårt

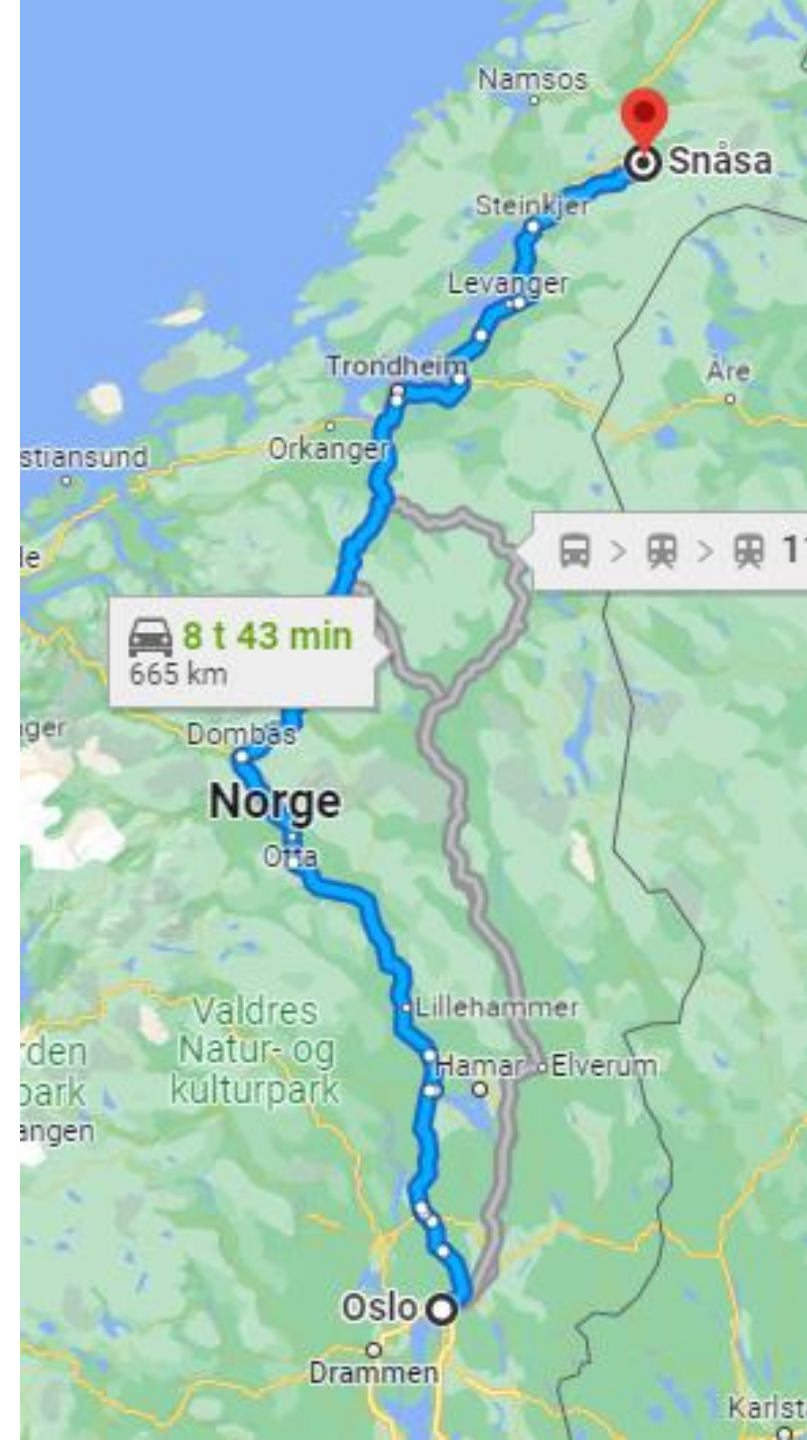

= 685 000 personer

Hvis **685 000** personer
sto og holdt hverandre
i hendene på E6 fra
Oslo...

Foto: William Perugini, NTB Scanpix

Utenforskap totalt (Norge 20,2%):

Sogndal (13,7%)

Vega (33,2%)

Akershus (18,1%)

Østfold (25%)

Utenforskap blant
innbyggere 20-66 år:

- Under 19%
- 19% – 19,9%
- 20% – 21,9%
- Over 22%

Hva er utenforskap?

= Arbeidskraftreserve

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Verdien av 1 år ekstra for det norske samfunnet...

40

milliarder kroner

Det er store samfunnsgevinster å hente av at folk jobber lenger enn i dag. NAV har beregnet at hvis gjennomsnittlig avgangsalder fra arbeidslivet øker med 1 år, kan det gi en økt årlig verdiskaping (samfunnsøkonomisk gevinst) på 40 milliarder kroner. Kilde: NAV

Bybanen til Åsane i Bergen vil koste rundt 21 milliarder kroner, ifølge nye anslag. Det er 3,3 milliarder kroner mer enn det kommunen anslo i fjor.

Svært mange virksomheter har ingen seniorpolitikk

Halvparten av alle
private virksomheter (47%)

Hver fjerde av alle
offentlige virksomheter (24%)

...har **ikke** seniorpolitikk i virksomheten

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Arbeid er helt sentralt i
å **motvirke fattigdom**

48%

*av husstander
uten noen i
arbeid lever i
fattigdom...*

6%

*av husstander
med en i
arbeid lever i
fattigdom...*

